

ضرورت تشکیل دادگاه‌های تجاری و تاثیر آن بر رفع اختلافات تجاری

(تاریخ دریافت ۱۴۰۲/۰۷/۱۷، تاریخ تصویب ۱۴۰۲/۰۹/۱۰)

دکتر سیدعلیرضا میرحیدری لنگرودی^۱

استادیار و عضو هیأت علمی، گروه حقوق، دانشگاه آزاد اسلامی واحد لاهیجان، لاهیجان، ایران

خاطره دروگر لیچاهی

پژوهشگر، کارشناسی حقوق، دانشگاه آزاد اسلامی واحد لاهیجان، لاهیجان، ایران

چکیده

حوزه حقوق تجارت و خبرگی مقامات قضایی در یک دادرسی عادلانه می‌باشد، با این اوصاف نظام حقوقی ایران همچنان از سازماندهی چنین مرجعی بی‌نصیب مانده است، گرچه در چند سال اخیر یک دادگاه تجاری تحت عنوان "مجمع قضایی تخصصی رسیدگی به دعاوی تجاری" تاسیس شد اما آن هم با مشکلاتی روبرو است، بطوریکه فقدان آیین دادرسی تجاری در امر رسیدگی در این مجتمع قابل مشاهده است به همین ترتیب دادرسی تجاری را در زمره قواعد عمومی رسیدگی دادگاه‌ها قرار داده‌اند. عدم توجه به نبود دادگاه‌های تجاری موجب از بین رفتن اعتماد تجار، عدم تسریع در روند دادرسی و کاهش توسعه تجاری در ایران شد، از این رو تحقیق حاضر سعی دارد تا در چنین شرایطی که با کمبود منابع در تحقیقات پیشین و بی‌اعتنایی قانونگذار نسبت به مسأله موجود مواجه هستیم، با استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای به روش توصیفی-تحلیلی به اهمیت ایجاد این نوع دادگاه‌ها پردازد. همچنین میزان تاثیری که دادگاه تجاری بر رفع اختلافات میان اشخاص دارد را مورد واکاوی قرار دهد و در خاتمه مشکلات ناشی از عدم رسیدگی مراجع اختصاصی تجاری به دعاوی مرتبط به آن را بررسی نماید.

واژگان کلیدی: دادگاه تجاری، دادرسی عادلانه، آیین دادرسی تجاری، حقوق تجارت

بخش اول: کلیات

امروزه اختلافات تجاری بخش چشمگیری از دعاوی مطرح شده در محاکم را به خود اختصاص داده است، درواقع می‌توان چنین استنباط کرد که اختلافات تجاری نقش جدی میان روابط تجاری اشخاص ایفا کرده است. بررسی و رسیدگی به این اختلافات تاثیر قابل توجهی را در روابط تجاری تجار ایجاد می‌نماید، بر همین اساس تشکیل دادگاه تجاری برای رفع چنین اختلافاتی یک راه حل ثمربخش است. دادگاه‌ها و محاکم قضایی به عنوان نهادهای پراهمیت در جامعه، ارتباط مستقیم و نزدیکی با اشخاص و حقوق آنان دارند. بنابراین، تشکیل دادگاه‌های تجاری یکی از نیازهای اساسی کشورمان است. علاوه بر آن، دادگاه‌های تخصصی من جمله دادگاه‌های خانواده، دادگاه اطفال و.. نیز به همین علت تشکیل شده‌اند. دادگاه‌های تجاری صرفاً در امور مربوط به دعاوی تجاری مانند شرکت‌های تجاری، مسائل مرتبط با پرداخت بدهی‌ها، اصلاح و تسویه قضایی مسائل شرکت و امثالهم فعالیت می‌کنند. بدین ترتیب، اهمیت دادگاه‌های تجاری در امور تجاری آشکار است. (مجاهد، ۱۴۰۱) حقوق تجارت یکی از حوزه‌هایی است که به دلیل داشتن ابهامات و اشکالات در موضوعات حقوقی، نیازمند تشکیل دادگاه‌های اختصاصی می‌باشد؛ چراکه رسیدگی به امور تجاری، سرعت، آگاهی و دقت بسیاری می‌طلبد. برای برقراری عدالت در دعاوی تجاری و دستیابی اشخاص به حق خود، تشکیل دادگاه‌های تجاری در هر استان امری ضروریست، همچنین علاوه بر تشکیل این دادگاه‌ها، وجود افراد متخصص، مجرب و ماهر نیاز است تا روند دادرسی سریعتر و بطور عادلانه انجام گیرد. (قاسمی حامد و غفوری اصل، ۱۳۹۵) در کشور ما دادگاه‌های تجاری متعددی وجود ندارد و تنها یک دادگاه در حوزه شهر تهران در سال ۱۳۹۹، تحت عنوان "مجتمع قضایی تخصصی رسیدگی به دعاوی تجاری" ایجاد گردیده است. البته ناگفته نماند که این دادگاه، اولین دادگاه تجاری نیست بلکه در سال ۱۳۰۴ الی ۱۳۰۹، دادگاه تجاری در ایران تاسیس شد و در کنار سایر محاکم قضایی به رسیدگی ادامه می‌داد، مع‌الاسف به علت ناکارآمدی، ضعف و قانونگذاری نامناسب موفق به حفظ پایداری خود نشد و به تعطیلی رفت. پس از بررسی‌های گوناگونی که راجع به موضوع تحقیق حاضر صورت گرفت، کمبود منابع و تشریح ناکافی مطالب در این حوزه حیرت انگیز است؛ چگونه می‌توان نسبت به چنین فقدان عظیمی

بی تفاوت بود و به دنبال راه حل مناسبی برای آن نبود؟ اکثر به قریب تحقیقاتی که تاکنون انجام شده است یا بصورت تطبیقی ایران با نظام‌های مختلف بوده و یا از بعد بین‌المللی به آن پرداخته شده است. هدف از نگارش این تحقیق آن است که به ضرورت ایجاد دادگاه‌های تجاری پرداخته شود و میزان تاثیری که این دادگاه‌ها در رفع اختلافات تجاری دارند مشخص گردد، همچنین تحقیق حاضر می‌کوشد تا با استفاده از روش مطالعه کتابخانه‌ای و بصورت توصیفی-تحلیلی به سؤالاتی از قبیل، چرا تشکیل دادگاه‌های تجاری امری ضروری است؟ و دادگاه‌های تجاری چه تاثیری بر حل و فصل کردن اختلافات تجاری دارند؟ پاسخ دهد.

بخش دوم: تحلیل موضوع و پیشینه دادگاه تجاری

نهاد دادگاه تجاری آنچنان هم با کشور ما بیگانه نیست، این امر حاکی از آن است که در سال ۱۳۰۱ ه.ق، اولین دادگاه تجاری در کشور تأسیس گردید که یک مرجع صنفی صالح برای رسیدگی به دعاوی میان تجار محسوب می‌شد، این دادگاه در دیوان‌خانه تشکیل شد و پس از فرمان مشروطیت، قوانینی بصورت موقت در زمینه امور بازرگانی وضع گردید، این قانون متشکل از ۶۲ ماده بود که مجموعه‌ای از تشریع ساختار محاکم تجاری را همراه با قواعد ویژه‌ای در خود جای می‌داد. (جوهر و نیکوند، ۱۳۹۹) پس از آن، در سال ۱۳۰۴ وزارت عدلیه با وضع قانون تشکیل محاکم تجاری، تداوم این دادگاه را تضمین نمود. به علت عدم موفقیت این محاکم در امر رسیدگی، تغییراتی را در ساختار این قانون ایجاد کرد؛ اما از این تغییرات هم سودی حاصل نشد و سرانجام در سال ۱۳۰۹، دادرسی تجاری بصورت اختصاصی اعلام شد و قانون سال ۱۳۰۷ نسخ گردید. به همین ترتیب دعاوی تجاری در صلاحیت محاکم عمومی قرار گرفت و رفته رفته به عمر خود خاتمه داد. (همان، ۱۳۹۹) یکی از مهم‌ترین عوامل توسعه اقتصادی هر کشور، سرمایه‌گذاری خارجی آن است. کشورها همواره در تلاشند تا زمینه‌های لازم را برای بهترین نوع سرمایه‌گذاری خارجی فراهم نمایند. عدم وجود دادگاه‌های تجاری و دادرسی طولانی مدت دعاوی تجاری، یکی از موانع سرمایه‌گذاری خارجی در ایران است. مطابق گزارشی که از بانک جهانی اعلام شد کشور ما در سال ۲۰۱۷ میلادی، در بین ۱۹۰ کشور دیگر جایگاه ۱۵۶ را به خود اختصاص داد؛ سپس در سال ۲۰۱۸ میلادی با تنزل ۴ رتبه در جایگاه ۱۶۰ قرار

گرفت. بطور خلاصه باید گفت تشکیل دادگاه‌های تجاری در ایران، نقش مهمی در رفع این موانع خواهد داشت و یکی از نیازهای اساسی اشخاص، که حل و فصل اختلافات تجاری است را برطرف خواهد نمود. (مافی و افشار و نگینی، ۱۴۰۱) از مطالعه و تفحص در پیشینه دادگاه‌های تجاری می‌توان به این درک رسید که ضعف سیستم قضایی در رسیدگی و نبود افراد کارکشته در امور تجاری از چشم قانونگذار دور نماند و این مسأله تبدیل به بزرگ‌ترین معضل دادگاه تجاری شده بود. با گذشت زمان روابط تجاری افراد با یکدیگر افزایش یافت و حوزه تجارت روی گسترده‌ای را از خود دید، با توسعه امور بازرگانی، روز به روز نواقص موجود در قانون و آیین دادرسی تجاری بیشتر از پیش آشکار شد و آسیب‌های بسیار جدی به تجار و روابط تجاری آنان وارد کرد.

بخش سوم: دادگاه تجاری نوین

در ۱۲ اردیبهشت سال ۱۳۹۹، موضوع تشکیل دادگاه‌های تجاری مورد تصریح بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی قرار گرفت؛^۱ از این رو، حفظ اعتبار اشخاص و امنیت معاملات تجاری آنان از وظایف محاکم تجاری است، چراکه اشخاص اعم از تاجر و غیرتاجر حق دارند تا با حمایت قانونگذار، از خطرات احتمالی و آسیب‌های تجاری دور بمانند. همچنین قواعدی مانند مسئولیت تضامنی امضاکنندگان اسناد تجاری، اصل تساوی طلبکاران تاجر ورشکسته و قرارداد ارفاقی نیز تاکنون با همین هدف پیش رفته است. تشکیل دادگاه‌های تجاری موجب تقویت تعاملات بازرگانی میان اشخاص و همچنین موجب تحکیم توافقات تجاری خواهد بود، وجود این محاکم در امور شرکت‌ها نیز موثر است، زیرا که سهامداران را نسبت به سرمایه‌شان دلگرم می‌کند. (کرمی، ۱۳۹۹)

به نقل از روابط عمومی و امور فرهنگی دادگاه‌های عمومی و انقلاب تهران، "مجمع قضایی تخصصی رسیدگی به دعاوی تجاری" با هدف رسیدگی به پرونده‌های ویژه تجاری در تاریخ ۱۳۹۹/۰۸/۲۶ افتتاح شد، پرونده‌های ویژه مذکور مشتمل بر قراردادهای تجاری، معاملات تجاری، موضوع ورشکستگی شرکت‌ها، انحلال و ادغام شرکت‌های تجاری و .. می‌باشد که در ادامه راجع به موضوع دامنه صلاحیت این دادگاه بحث خواهیم

^۱ ایجاد پنجره واحد صدور مجوزها، کاری است که دولت باید انجام دهد اما تشکیل دادگاه‌های تجاری، مشخصاً بر دوش قوه قضاییه است.

کرد. در راستای تشکیل مجتمع قضایی تخصصی رسیدگی به دعاوی تجاری، رئیس کل محاکم عمومی و انقلاب تهران اذعان کرد: هدف از ایجاد دادگاه تجاری، حمایت از سیاست اقتصاد مقاومتی و ارتقاء تولید بوده است. این دادگاه مشتمل بر واحدهای صلح و سازش، اداره ارشاد، شعبه بدوی، شعبه تجدیدنظر و نهاد داوری خواهد بود؛ همچنین رسیدگی به دعاوی مطروحه با حضور قضات ماهر و شایسته در آن حوزه انجام می‌شود. مجتمع مذکور فرآیند قضایی-تجاری را بهبود می‌بخشد و زمینه‌های مطمئن در بخش تجارت و تولید را در کشور فراهم می‌سازد. (سعادت، ۱۴۰۰) واضح است که بسترهای نو در کشور ما نظیر قراردادهای تجاری الکترونیکی و تجارت الکترونیک خلأهایی دارد و تا به امروز معاملات تجاری میان اشخاص، به صورت سنتی انجام شده است. به نظر می‌رسد دادگاه تجاری مذکور قادر باشد به رفع مشکلات موجود در قوانین حاکم بر معاملات تجاری میان اشخاص کمک کند و اختلافات را کاهش دهد، ضمناً به تجار این اطمینان را بدهد که قراردادهای الکترونیکی آنها در زمینه تجارت، معتبر و قابل اجرا خواهند بود. (میرحیدری لنگرودی و دروگر لیجاهی، ۱۴۰۲) با عنایت به توضیحات فوق، یکی از مهم‌ترین دلایل ایجاد دادگاه تجاری، حمایت قانونگذار از اشخاص تاجر و غیرتاجر بوده است. برخلاف آنچه که ممکن است اذهان عمومی را درگیر کند، مسئله تمایز و برتری طبقه تجار نسبت به سایر افراد می‌باشد که اینطور نیست. وجود یک دادگاه مستقل برای تجار صرفاً یک امتیاز محسوب نمی‌شود زیرا که وجود چنین محاکمی اصول و قواعد امور تجاری را برای اشخاص دشوارتر می‌سازد؛ البته سرسختی محاکم تجاری بر چندین امر دلالت دارد، یکی آنکه افراد غیرتاجر در روابط بازرگانی خود با افراد تاجر، با احساس آسوده‌تری عمل می‌کنند. دوم آنکه به حوزه تجارت و تجار اصالت می‌بخشد و در نهایت زمینه را برای برخورد با افراد متخلف یا سهل‌انگار فراهم می‌سازد. (سماواتی، ۱۳۹۱)

بنداول: اصل تخصصی بودن

حقوق تجارت همواره یک حوزه خاص در علم حقوق شناخته می‌شود که ویژگی‌های مخصوص آن، او را از سایر شاخه‌های حقوق متمایز ساخته است. به همین ترتیب انتظار می‌رود دادگاه تجاری، با داشتن دانش تخصصی در زمینه حقوق تجارت، به خود منزلت ارزنده‌ای ببخشد. همچنین تلفیق آگاهی و دانش در حقوق تجارت به همراه انتساب تجار

باتجربه به قصد مشاوره^۱، می‌تواند به سازوکار دادگاه تجاری کمک کند، روند حل و فصل اختلافات تجاری را تسریع نماید و موجب گسترش اقتصاد در کشور شود. با توسعه تجارت و افزایش معاملات تجاری، باید بیش از هر زمان دیگری نسبت به دانش حقوقی تجاری مسلط بود و دادگاه‌ها را به سوی اختصاصی شدن سوق داد، معاملات تجاری هر روزه قالب جدیدی را از خود نشان می‌دهند که دیگر رسیدگی به این نوع دعاوی از دایره دانش و آگاهی محاکم عمومی خارج است و نمی‌توان تنها به چند شعب تخصصی اکتفا کرد، درواقع کار را باید به کاردان سپرد و بهتر است دادگاهی که تخصص لازم در زمینه حقوق تجارت دارد را صالح دانست. با توجه به اصل تخصصی بودن دادگاه‌های تجاری، وجود قضات باتجربه و متخصص در دادگاه مورد نظر، می‌توان موارد احصا شده در مواد ۲ و ۳ قانون تجارت را به این مرجع احاله کرد. این عمل باعث می‌شود تا رسیدگی به تمامی دعاوی که مرتبط به حقوق تجارت هستند به صورت تخصصی انجام گیرد و سرعت دادرسی افزایش یابد، همچنین حجم کثیری از پرونده‌های با موضوع دعاوی تجاری مطرح شده در محاکم عمومی کاهش پیدا کند.

بند دوم: صلاحیت دادگاه تجاری

مطابق ماده ۲۵ لایحه آیین دادرسی تجاری، دادگاه‌های تجاری صلاحیت رسیدگی به دعاوی ذیل را خواهند داشت:

- ۱- دعاوی ناشی از اعمال تجاری (مواد ۲ و ۳ ق.ت)
- ۲- دعاوی راجع به شرکت‌ها، نظیر تشکیل شرکت، دعاوی مربوط به تصمیمات مجمع عمومی و مدیران، اقدامات بازرسان، هرگونه نقل و انتقال سهام و یا سهم‌الشرکه، منافع و سود سهام و صورت‌های مالی.
- ۳- دعاوی راجع به توقف، تصفیه و دعاوی مرتبط به آن (امور ورشکستگی)
- ۴- دعاوی ناشی از سرمایه گذاری‌های خارجی
- ۵- دعاوی ناشی از قراردادهای تجاری بین‌المللی
- ۶- دعاوی راجع به اموال و حقوق مالکیت فکری، صنعتی و تجاری

۷- دعاوی مربوط به اجرای اسناد خارجی، به شرط آنکه رسیدگی به اختلاف ناشی از موضوع سند در صلاحیت دادگاه تجاری باشد.

۸- دعاوی راجع به شناسایی و اجرای احکام دادگاه‌های خارجی، در صورتی که رسیدگی به اصل دعوی در صلاحیت دادگاه تجاری باشد.

۹- دعاوی ناشی از موضوع داوری اعم از داخلی و خارجی و اجرای آرای آن، به شرطی که رسیدگی به اصل دعوی در صلاحیت دادگاه تجاری باشد.

۱۰- دعاوی ناشی از اجرای قانون اصلاح موادی از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و اجرای سیاست‌های کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی - مصوب ۱۳۸۷/۰۳/۲۵ - و قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران - مصوب ۱۳۸۴/۰۹/۰۱ - به استثنای مواردی که رسیدگی به آن در صلاحیت سایر مراجع باشد. تمامی پرونده‌های با موضوع ماده ۲۵ لایحه آیین دادرسی تجاری که تا پیش از تشکیل دادگاه تجاری، در مراجع دیگر به آن رسیدگی می‌شد، دیگر قابل ارجاع به مجتمع قضایی تخصصی رسیدگی به دعاوی تجاری نخواهد بود و همچنان در مراجع پیشین به آن رسیدگی خواهد شد. (زنده دل، ۱۳۹۹) همچنین تبصره ماده ۲۵ ل.آ.د.ت.^۱ می‌گوید: اگر به موجب دادخواست، دعاوی متعددی اقامه گردد که رسیدگی به تمامی آن دعاوی در صلاحیت دادگاه تجاری نباشد، در صورتی دادگاه تجاری صالح به رسیدگی است که دعاوی مطروحه دارای ارتباط کامل با یکدیگر باشند. به عبارتی بین دو دعوا زمانی ارتباط کامل است که نتیجه هر یک از آنها در نتیجه دعوای دیگر موثر باشد. (شمس، ۱۴۰۲)

بخش چهارم: دادرسی عادلانه

دادرسی^۲ در لغت به معنای گوناگونی به کار رفته است، در برخی موارد دادرسی به معنای دعوا یعنی منازعه‌ای که در دادگاه اقامه شده و در حال رسیدگی است می‌باشد. (شمس، ۱۴۰۲) برخی دیگر معتقدند واژه دادرسی همان معادل واژه محاکمه بوده که در زبان عربی به کار می‌رود و در لغت به معنای به داد کسی رسیدن است. (معین، ۱۳۹۱) اما در

^۱ لایحه آیین دادرسی تجاری

اصطلاح حقوقی، مفهوم دادرسی را می‌توان رسیدگی به مراعات یا شکایات اشخاص در امور قضایی یا اداری دانست. (جعفری لنگرودی، ۱۴۰۲)

فوریت در رسیدگی به دعاوی، لازمه برخورداری از دادرسی عادلانه است و تمامی دادگاه‌ها مکلف به رعایت آن هستند. تسریع در دادرسی یکی از حقوق اساسی و بنیادین اشخاص به شمار می‌رود، بطوریکه در آیاتی از قرآن کریم، واژه «سریع الحساب» به عنوان یکی از القاب خداوند آورده شده است.^۱ (طیب، ۱۳۷۸)

بنابراین یکی از ویژگی‌های مختص دادگاه‌های تجاری می‌تواند دادرسی فوری به اختلافات تجاری باشد، درواقع می‌توان گفت این دادگاه‌ها به همین منظور تشکیل می‌شوند. دادرسی فوری در مقابل دادرسی عادی قرار دارد، این امر حاکی از میزان اهمیت دعاوی تجاری در برابر سایر دعاوی است، در حقیقت یک سری از دعاوی تجاری به حدی خاص هستند^۲ که لازم است در رسیدگی به آن‌ها فوریت به خرج داده شود.

با توجه به اینکه دادگاه تجاری یک نهاد مستقل از دادگاه‌های دیگر می‌باشد، تنها به دعاوی خاص و محصور که در لایحه آیین دادرسی تجاری به آن اشاره شده است رسیدگی می‌شود. نحوه رسیدگی به دعاوی تجاری، اهداف تشکیل دادگاه تجاری، روش حل و فصل اختلافات میان اشخاص تاجر و غیرتاجر و شرایط و ضوابط مربوط به آن نیازمند تصویب یک قانون جدید است. در سال ۱۳۹۱ لایحه‌ای تحت عنوان «لایحه آیین دادرسی تجاری» در ۱۳۳ ماده مدون شد و در مجلس شورای اسلامی مطرح گردید که مع‌الاسف پس از گذشت ۱۱ سال همچنان روی میز مجلس خاک می‌خورد.

لازم است دادگاه‌های تجاری از روند دادرسی طولانی مستثنی شوند و تسریع دادرسی را در پیش بگیرند، لایحه آیین دادرسی تجاری کمک خواهد کرد تا صدور رای نسبت به دعاوی تجاری با هزینه ناچیز و کمترین زمان ممکن انجام گیرد. با استفاده از مواردی که در لایحه آیین دادرسی تجاری ذکر شد می‌توان زمان و هزینه روند رسیدگی را به طور موثری کاهش داد و در فرآیند تجاری اثر مثبتی ایجاد نمود. (افتخار جهرمی و

^۱ سوره غافر آیه ۱۷، سوره بقره آیه ۲۰۲، سوره آل عمران آیات ۱۹-۱۹۹، سوره مائده آیه ۴، سوره رعد آیه ۴۱، سوره ابراهیم آیه ۵۱، سوره نور آیه ۳۹، سوره قمر آیه ۵۰، سوره انعام آیه ۶۲.

^۲ دعاوی مربوط به ورشکستگی

خراسانی، ۱۳۹۶) در حال حاضر رسیدگی به دعاوی تجاری مطابق قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور مدنی مصوب ۱۳۷۹ پیش می‌رود و اصول دادرسی تجاری تابع قواعد عمومی محاکم است.

نتیجه‌گیری

نهایتاً در جمع‌بندی کلی مقاله حاضر فهمیدیم در حال حاضر، ایجاد دادگاه‌های تجاری در سراسر کشور امری ضروریست. متأسفانه به ضرورت تشکیل این دادگاه‌ها توجه چندانی نمی‌شود و اهمیت اصل تخصصی بودن آن از چشم قانونگذار و نظام قضایی کشور دور مانده است؛ همانطور که بیان شد دادگاه‌های تجاری مراجع ویژه‌ای به شمار می‌روند که قانون صلاحیت رسیدگی به امور خاصی را برای آنان پیش‌بینی کرده است، به عبارتی این دادگاه‌ها تنها در رسیدگی به دعاوی مرتبط به امور بازرگانی دخالت دارند و یکی از اهداف تشکیل این دادگاه‌ها رسیدگی بصورت تخصصی در دعاوی میان اشخاص تاجر و غیرتاجر می‌باشد.

ایجاد دادگاه تجاری بر رفع اختلافات میان تاجر موثر است، بهتر است بگوییم لازم است. وجود یک مرجع اختصاصی به همراه قضات با تجربه و اشخاصی که در زمینه تجارت مهارت دارند کمک می‌کند تا دادرسی در دعاوی تجاری تسریع یابد و قواعدی که عموماً بر سایر اشخاص قالب می‌شود با قواعد دادرسی تجاری تفاوت‌هایی داشته باشد.

با نگرش به اهمیت دعاوی تجاری و لزوم رفع این اختلافات، ایجاد دادگاه‌های تجاری در سراسر ایران توصیه می‌شود. در نتیجه وجود تنها یک مجتمع قضایی تخصصی رسیدگی به دعاوی تجاری در شهر تهران کفایت نمی‌کند بلکه مطلوب آن است تا اشخاص بتوانند به مراجع تخصصی تجاری حاضر در محل اقامت خودشان مراجعه نمایند، تعدد دادگاه‌های تجاری در اقصی نقاط کشور رفع اختلافات تجاری را بهبود می‌بخشد و به توسعه اقتصادی کشور کمک می‌کند.

پیشنهادهای

۱. باتوجه به افزایش دعاوی تجاری در محاکم دادگستری، بهتر است در بخش‌ها و شهرستان‌ها نسبت به تعدد شعبات تخصصی تجاری در مراجع قضایی اقداماتی انجام گردد، بعلاوه ایجاد مراجع تخصصی تجاری در مرکز هر استان ضرورت دارد تا اشخاص بتوانند با دسترسی آسان به این مراجع، دعاوی خود را مطرح نمایند.
۲. با نگرش به اهمیت حقوق تجارت و گسترش امور بازرگانی، به نظر می‌رسد اصول و شیوه رسیدگی به دعاوی تجاری، مانند قوانینی از جمله قانون حمایت خانواده، قانون امور حسبی، قانون دیوان عدالت اداری و ... نیاز به وضع قانونی مستقل از آیین دادرسی مدنی دارد و تنها لایحه آیین دادرسی تجاری کفایت نخواهد کرد.
۳. با توجه به محدود اهمیتی که نسبت به دادگاه‌های تجاری در جامعه حاکم است باید سعی شود تا میزان ارزش و تاثیری که این دادگاه‌ها بر حل و فصل اختلافات تجاری دارند بصورت واضح به افراد جامعه منتقل گردد، بطور مثال می‌توان با برگزاری کلاس‌های آموزشی در رابطه با نقش دادگاه‌های تجاری در رسیدگی به دعاوی، سرعت دادرسی، صلاحیت این محاکم و... آگاهی عموم افراد را افزایش داد.

منابع و مآخذ الف) منابع فارسی

۱. افتخار جهرمی، گودرز، خراسانی، سیدعلی، (۱۳۹۶)، تبیین اصول و قواعد دادرسی تجاری و ارزیابی کارایی آن از منظر تحلیل اقتصادی حقوق، مجله مطالعات حقوق تطبیقی، دوره ۸، شماره ۱، صص ۴۵-۶۵
۲. جوهر، سعید، نیکوند، شکرالله، (۱۳۹۹)، دادگاه های اقتصادی جایگزین محاکم تجاری با مطالعه تطبیقی در نظام حقوقی فرانسه و بلژیک، فصلنامه علمی تحقیقات حقوقی آزاد، دوره ۱۳، شماره ۴۹
۳. جعفری لنگرودی، محمدجعفر، (۱۴۰۲)، ترمینولوژی حقوق، انتشارات گنج دانش
۴. زنده دل، مونا، (۱۳۹۹)، نشانی و صلاحیت های مجتمع قضایی تخصصی دعاوی تجاری، پایگاه خبری اعتبار
۵. سعادت، امیرحسین، (۱۴۰۰)، تولد نخستین دادگاه تجاری در غیاب قانون، روزنامه جوان
۶. سماواتی، حشمت الله، (۱۳۹۱)، حقوق تجارت، انتشارات میزان، جلد اول، چاپ دوم
۷. شمس، عبدالله، (۱۴۰۲)، دوره پیشرفته آیین دادرسی مدنی، انتشارات دراک، جلد دوم
۸. شمس، عبدالله، (۱۴۰۲)، دوره بنیادین آیین دادرسی مدنی، انتشارات دراک، جلد سوم
۹. طیب، سیدعبدالحسین، (۱۳۷۸)، اطیب البیان فی تفسیر القرآن، انتشارات اسلام، جلد ۱۱، چاپ دوم
۱۰. قاسمی حامد، عباس، غفوری اصل، غزل، (۱۳۹۵)، لزوم احیای دادگاه های تجاری در ایران، فصلنامه تحقیقات حقوقی، شماره ۷۳
۱۱. کرمی، سعید، (۱۳۹۹)، دادگاه های تجاری و جهش تولید، رجانیوز

۱۲. مجاهد، افشین، (۱۴۰۱)، جایگاه دادگاه های تجاری در حقوق ایران، فرانسه و انگلستان، فصلنامه پژوهش های حقوق تطبیقی عدل و انصاف، دوره ۵، شماره ۱۷

۱۳. معین، محمد، (۱۳۹۱)، فرهنگ فارسی، انتشارات امیرکبیر، جلد دوم، چاپ سی ام، ص ۱۴۷۹

۱۴. مافی، همایون، افشار و نگینی، رحمان (۱۴۰۱)، ایجاد دادگاه تجاری در راستای اصل سرعت در آیین دادرسی، فصلنامه علمی تخصصی دانشنامه های حقوقی، دوره ۵، شماره ۱۴

(ب) منابع لاتین

۱. Mirheydari Langeroudi, Seyed Alireza, Derogar Lichahi, Khatereh, (۲۰۲۳), Contract Requirements in E-commerce Law, ۱۵th International Conference on Legal and Judicial Studies.